

PRIX DE ROME

Juryrapport Prix de Rome 2014

Waar krijgen jonge talentvolle kunstenaars en architecten in Nederland vandaag de dag nog een kans? De oudste en meest genereuze ideeënprijsvraag streeft naar het behoud van talentontwikkeling ondanks economische stagnaties. Met het verhogen van de leeftijdsgrens van 35 naar 40 jaar en de eerder samenvoegde disciplines landschapsonwerp, stedenbouw en architectuur in één prijs, was het de taak van de jury van de Prix de Rome 2014 om binnen de immense verscheidenheid van 58 longlistkandidaten vier genomineerden aan te wijzen. Maar hoe maak je een objectieve vergelijking tussen pas afgestudeerden en zij die al jaren een eigen praktijk hebben met concrete bouwprojecten? En wat doe je met schaalgroottes die uiteenlopen van kleine interieurprojecten tot regionale visies? In een reeks intensieve discussies voorafgaand aan de shortlistselectie laaide kritiek op en werd de nieuwe jureringsprocedure regelmatig in twijfel getrokken. Maar houvast werd gevonden door terug te grijpen naar de oorspronkelijke opzet van de prijs. De jury hechtte grote waarde aan continuïteit van de doelstelling van Prix de Rome, namelijk het traceren van jong talent. Portfolio's werden vervolgens nauwkeurig gescreend op de ontwikkeling die iedere ontwerper reeds heeft doorgemaakt op zoek naar de 'fonkeling' die blijkt geeft van talentontwikkeling. Deze vruchtbare kiem werd door de jury als de essentiële component beschouwd om de ontwerper verder te zien uitbloeien in zijn of haar discipline.

Om inzicht te krijgen in wat de jonge ontwerpers aan de Nederlandse ontwerppraktijk zouden kunnen toevoegen, zijn acht kandidaten uitgedaagd met een relevante ontwerpogave voor hartje Rotterdam. Voor een locatie ter hoogte van de Binnenrotte en de Hoogstraat, een plek met een surrealistische mengelmoes aan bouwstijlen en een serieuze complexiteit aan verkeersstromen, werd van de kandidaten een scherp conceptueel framework verwacht dat een link legt met de hier grotendeels uitgevlakte geschiedenis van Rotterdam. Meer dan een architectonische uitwerking stond kritische reflectie hoog in het vaandel en werden onrealistische plannen zelfs aangemoedigd. De genomineerden hebben zich gedurende een drie maanden lange werkperiode over de opgave gebogen, die voor alle disciplines evenredig uitdagend werd geacht. Het leverde volgens de jury een buitengewoon bevredigend resultaat, want ongeacht leeftijd, ervaring of discipline bleek stedenbouw de gemeenschappelijke deler te zijn. De pittige competitie resulteerde in een onverwacht hoog niveau en in vrijwel alle projecten zijn dan ook verfrissende ideeën te bespeuren. Dit bevestigt dat de Prix de Rome nog altijd een platform biedt voor kritische reflectie op de huidige samenleving alsook ruimte creëert om te speculeren over hoe de directe woon- en leefomgeving eruit kan komen te zien. Niet alleen laten de inzendingen een sterke relatie met de historie zien, ze geven Rotterdam tevens iets unieks mee, zij het identiteit, vitaliteit dan wel utopie.

De meest radicale van alle uitwerkingen is een cartoonachtig satire die het planningssysteem van Rotterdam en op grotere schaal het politiek-maatschappelijke klimaat in Nederland ridiculiseert door middel van extrapolatie. In zijn fictieve stad Ro-Topia geeft Florian Idenburg een controversiële analyse van het Laurenskwartier. De manifestachtige presentatie leest als een opeenstapeling van oneliners, waarmee de samenleving een spiegel krijgt voorgeschoteld. In Ro-Topia is geen plaats voor het simpelweg verfraaien van de stad. Hier gaat het om denken over een stad in tegenstellingen. De jury waardeert het originele gebruik van de historische analyse, omdat het aanspoort tot een andere manier van denken over stadsplanning. Daar het meer een vraag is dan het bieden van een oplossing, rijst de nieuwsgierigheid onder de jury wat de volgende stap binnen dit scenario is en waar in Ro-Topia plek is voor het multiculturele aspect van deze specifieke locatie alsook van de stad Rotterdam.

Een ander soort oplossing is een geheel nieuwe interpretatie op de historische analyse. Zo formuleerde Tim Prins een denkmodel dat de politieke retoriek faciliteert van het fundamentele probleem 'ruimte definiëren'. Zijn scherpe analyse concludeert dat de stad tegenwoordig wordt beheerd door de vastgoedmaffia en de oplossing die hij aandraagt is gepresenteerd als een

keuzemenu van stedelijke regels. Wil je meer bouwoppervlak? Dan moet je ook bereid zijn meer publieke ruimte weg te willen geven. Door het spel van onteigening mee te spelen, transformeert de Hoogstraat geleidelijk in een publiek forum. De jury bejubelt het plan als een nieuw model voor stedelijke ontwikkeling dat niet alleen op Rotterdam, maar op elke stad zonder duidelijke ruimtelijke visie zou kunnen worden toegepast. Hoewel stedelijke versnippering neigt tot het willen helen, zit de kracht van dit plan juist in het benadrukken van de huidige fragmentatie.

Een derde wijze waarop de ontwerpers getracht hebben antwoord te geven op de historische gelaagdheid is het gebruik van poëzie. Een van de kandidaten verantwoordt de situatie van verval en vernieuwing in Rotterdam door de kakofonie van op zichzelf staande architectonische iconen in het Laurenskwartier in te kaderen. Verschillende iconische bouwwerken zijn in individuele containers gezet, wat spannende nieuwe publieke tussenruimten oplevert. Door iedere geschiedenis in een andere container te stoppen, komen banaliteit en het serene in dit radicale plan moeiteloos bij elkaar, terwijl de grote leegte van de Binnenrotte geruisloos is geritualiseerd. Het zeer consistent uitgewerkte idee voegt een nieuwe laag toe en maakt ruimte voor de ontwikkeling van een fascinerende gebouwtypologie die een gedegen oplossing aandraagt voor grote solitaire gebouwen. Het briljante concept laat nog genoeg aan de verbeelding over. Zo kunnen in de tussenruimten gemakkelijk nieuwe gemeenschappen ontstaan en droomt de jury al over een concrete uitwerking. Het betrekken van meerdere architecten in het ontwerp van de inkaderingsblokken kan een prachtig resultaat opleveren. De jury is verheugd in deze ogenschijnlijk simpele oplossing voor een heel complexe locatie een jong ontwerptalent te hebben ontdekt en heeft unaniem besloten dat de Prix de Rome 2014 gaat naar Donna van Milligen Bielke.

Namens de jury,

Cathelijne Nuijsink

De jury, onder voorzitterschap van Birgit Donker (directeur Mondriaan Fonds), bestaat uit Adriaan Geuze (winnaar Prix de Rome 1990, landschapsarchitect en partner West 8), William Lim (directeur CL3 Architects Ltd, architect en kunstenaar), Ellen van Loon (architect en partner OMA), Saskia van Stein (artistiek directeur en curator Bureau Europa), Cathelijne Nuijsink (criticus, schrijver architectuur en design).